

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд на тема:
**„Потенциал за иновационни туристически продукти,
основани на икономиката на преживяванията”**

Рецензент: доц. д-р Мариана Кирилова Янева,
Автор на дисертационния труд: **Невена Руменова Ляскова-Великова**,
докторант към катедра „Икономика и управление на туризма“
при СА „Д. А. Ценов” – Свищов

Относно: **Защита** на дисертационен труд за присъждане на образователна
и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8
Икономика, докторска програма „Икономика и управление
(туризъм)”, Стопанска академия „Д. А. Ценов – Свищов“

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на Невена Руменова Ляскова-Великова представлява стройно, логическо и задълбочено изследване, което се състои от **205 стандартни страници** основен текст, подкрепени с графичен, табличен и обработен по подходящ начин емпиричен материал.

Дисертацията се отличава с **балансирана структура**, съставена от въведение, три глави, заключение, списък на използваната литература и приложения. Изследването е нагледно илюстрирано, посредством таблици и фигури.

Във връзка с разработването на отделните проблеми, докторантът е проучил значителна по обем научна литература, списъкът на която обхваща **161 заглавия** на български и английски език и онлайн ресурси. Това свидетелства за задълбочената информираност на автора, относно изследванията на конкретния разискван проблем от български, както и от чуждестранни автори.

Аргументирано и убедително са открити **актуалността и значимостта** на изследваната проблематика, свързани с желанието на потребителите за откриване на уникални преживявания, възможности за приложение на нови технологии и начини за комуникация, които позволяват

създаване на подобен тип туристически услуги, насърчаването на устойчив туризъм и културен обмен, както и пазарен потенциал за развитие икономиката на изживяванията.

Подходящо е формулирана **основната цел** на дисертационния труд, която се базира теоретично и емпирично изследване на иновационните туристически продукти, основани на икономиката на преживяванията, с цел бъде разкрит техният потенциал, с помощта на предложен концептуален модел за изследване, както и да бъдат формирани препоръки за повишаване на търсенето и предлагането на подобни продукти в съвременните условия. За постигане на целта са формулирани **5 научноизследователски задачи**, които кореспондират с поставената цел на изследването. Считам, че докторантът постига основната си изследователска цел и решава поставените изследователски задачи. На тази база, той доказва и основната си изследователска **теза**, касаеща съвременния туристически пазар в България, който има висок потенциал за предлагане на иновационни туристически продукти, основани на икономиката на преживяванията – често предпочитани в днешно време от туристите и от предприятията и организациите в сферата на туризма. Правилно е определен **обектът** на изследване, а иновационните туристически продукти, основани на икономиката на преживяванията, разгледани в контекста на тяхното търсене и предлагане на туристическия пазар в България. **Предметът** на изследване също е дефиниран коректно – това е потенциалът за развитие на иновационни туристически продукти, които са свързани и кореспондират с икономиката на преживяванията. При разработването на дисертационния труд е използван набор от научноизследователски **подходи и методи**, като индукция, дедукция, сравнителен анализ и синтез, статистически методи, анкетен метод и интервю, експертна оценка и други.

Ограниченията, поставени в изследването са времеви и териториални, свързани с обхвата на изследването, който е ограничен до седем дестинации, разположени на територията на България – Варна и Несебър, Велико Търново, Добрич, Троян, Свищов и Харманли.

Литературните източници са коректно използвани в текста и цитирани.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд е актуална и значима за диверсифициране на туристическото предлагане в България, чрез формиране на иновативни продукти, свързани с икономиката на преживяванията. В българската научна литература липсват задълбочени и систематични изследвания, посветени на икономиката на преживяванията. Това направление в съвременната икономическа теория и практика придобива все по-голямо значение, особено в контекста на глобалната трансформация на потребителските нагласи, при която преживяването заема водещо място спрямо традиционната стоково-услугова парадигма. В условията на интензивна конкуренция и необходимост от диференциация, особено в туристическия сектор, фокусът върху преживяването се превръща в стратегически ресурс. Това обуславя, както значимостта на настоящото изследване, така и потенциала му да допринесе за разширяване на познанието в областта, като създава предпоставки за идентифициране на нови възможности и направления за развитие в туристическия сектор в България. В този смисъл, трудът разкрива реални възможности за развитие на иновативни продукти и за устойчиво позициониране на туристическите дестинации в България.

Първа глава /с. 7-80/ има теоретичен и постановъчен характер, което приемам за правилно. Тя е основа на проведеното изследване в следващите глави на дисертацията. Тази глава е структурирана от четири точки, с няколко подточки, в които последователно се изясняват теоретичните детерминанти на икономиката на преживяванията, разграничаване на понятието от „икономика на изживяванията“, литературен преглед на теорията по изследваната тематика и връзка със специфичните видове туризъм. Представена е връзката между иновациите и туристическите преживявания, както и видовете иновационни продукти в туризма (разходки с VR, AR пътеводители и други).

Втора глава /с. 80-117/ е посветена на методологичната рамка за изследване на иновационни туристически продукти, основани на икономиката на преживяванията. В структурно отношение главата е разделена на три части. Първата част разглежда потенциалът за развитие на иновационни туристически продукти. Втората е фокусирана върху методите за изследване потенциала за иновационни туристически продукти, а третата представя концептуален модел.

Трета глава /с.117-176/ е съставена от четири части. Първата част представя анализ на природните и антропогенните туристически ресурси на изследваните дестинации, избрани от автора за емпиричното проучване. Втората част представлява изследване и оценка на нагласите и предпочитанията на туристите за използването на иновационни туристически продукти. В третата част са нагласите и предпочитанията на туристите за предлагането на туристически продукти, а последната част е свързана с отправяне на препоръки за повишаване търсенето и предлагането на иновационни туристически продукти в сферата на икономиката на преживяванията.

В края на труда е включено заключение, в което са изведени изводи от дисертационния труд и са доказани поставените научноизследователски задачи.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Основните приноси на дисертационния труд могат да се очертаят в:

- Извеждане на теоретичен преглед и концептуална рамка на икономиката на преживяванията.
- Представяне на изследователски методи и подходи за анализ на икономиката на преживяванията, които биха могли да послужат за последващи изследвания по темата;
- Извеждане на препоръки за повишаване търсенето и предлагането на иновационни туристически продукти в сферата на икономиката на преживяванията.

IV. Критични бележки и препоръки по дисертационния труд

Нямам критични бележки към дисертационния труд.

Препоръчвам на докторанта да разшири изследването си, с бъдещо такова, като изследва потенциала за развитие на иновационни туристически продукти на ниво туристически райони, спрямо Концепцията за туристическо райониране на България.

V. Обобщено заключение и становище

Рецензираният дисертационен труд представлява добросъвестно осъществено, оригинално и мащабно научно-приложно изследване в актуална област на научните изследвания по туризъм, в частност икономиката на преживяванията. Той отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за неговото прилагане. Това ми дава основание да дам **положителна оценка** за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма „Икономика и управление (туризъм)” на **Невена Руменова Ляскова-Великова**.

15.08.2025 г.
гр. София

Рецензент:
(доц. д-р Мариана Янева)